

BIZNES REJA VA UNI TAQDIMOT ETISH

Qoraqolpog‘iston Respublikasi Qo‘ng‘iroq tumani 1-son texnikumi Maxsus fan o‘qituvchisi
Madreimova Gavxar Saatbaevna

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada biznes reja tushunchasi, uning tuzilishi, ishlab chiqish bosqichlari hamda uni samarali taqdim etish usullari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, biznes rejaning tadbirkorlik faoliyatidagi o‘rni, investitsiya jalb qilishdagi ahamiyati va zamonaviy raqamli texnologiyalar yordamida taqdimot qilish imkoniyatlari yoritilgan. Maqolada biznes rejaning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi roli ham asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: biznes reja, tadbirkorlik, investitsiya, marketing, moliyaviy reja, startap, taqdimot, iqtisodiy rejalashtirish, strategiya, raqobatbardoshlik.

АННОТАЦИЯ

В данной статье проанализированы понятие бизнес-плана, его структура, этапы разработки и способы эффективной презентации. Также освещена роль бизнес-плана в предпринимательской деятельности, его значение в привлечении инвестиций и возможности использования современных цифровых технологий для презентации. Обоснована роль бизнес-плана в повышении экономической эффективности.

Ключевые слова: бизнес-план, предпринимательство, инвестиции, маркетинг, финансовый план, стартап, презентация, экономическое планирование, стратегия, конкурентоспособность.

ABSTRACT

This article analyzes the concept of a business plan, its structure, development stages, and effective presentation methods. It also highlights the role of a business plan in entrepreneurial activity, its importance in attracting investment, and the use of modern digital technologies for presentations. The study explains the role of business planning in improving economic efficiency.

Keywords: business plan, entrepreneurship, investment, marketing, financial plan, startup, presentation, economic planning, strategy, competitiveness.

KIRISH Bugungi globallashuv jarayonlari, raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi hamda bozor munosabatlarining tobora chuqurlashuvi sharoitida tadbirkorlik faoliyati har qanday davlat iqtisodiyotining muhim tayanchlaridan biri bo‘lib qolmoqda. Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, yangi ish o‘rinlarini yaratish, innovatsion g‘oyalarni amaliyotga tatbiq etish va raqobatbardosh mahsulotlar ishlab

chiqarish bevosita tadbirkorlik faoliyatining samaradorligiga bog‘liqdir. Shu nuqtai nazardan, biznesni boshlash va uni muvaffaqiyatli boshqarish uchun puxta rejalashtirilgan strategik hujjat — biznes reja alohida ahamiyat kasb etadi.

Biznes reja — bu nafaqat tadbirkorlik g‘oyasini ifodalovchi hujjat, balki uni amalga oshirishning bosqichma-bosqich yo‘l xaritasi hisoblanadi. Unda korxonalar yoki startapning maqsadlari, bozor tahlili, marketing strategiyasi, ishlab chiqarish jarayonlari, moliyaviy hisob-kitoblar hamda rivojlanish istiqbollari aniq va tizimli ravishda aks ettiriladi. Shu sababli biznes reja tadbirkor uchun ichki boshqaruv vositasi bo‘lish bilan birga, investorlar, banklar va hamkorlar uchun asosiy axborot manbai sifatida ham xizmat qiladi. Hozirgi zamonaviy iqtisodiy sharoitda raqobatning kuchayishi va bozor talablarining tez o‘zgarishi biznes subyektlaridan tezkor qaror qabul qilish bilan birga, ilmiy asoslangan rejalashtirishni ham talab etadi. Ayniqsa, kichik va o‘rta biznes subyektlari uchun biznes reja muvaffaqiyatga erishishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi, chunki u mavjud resurslardan samarali foydalanish, risklarni oldindan aniqlash va ularni kamaytirish imkonini beradi.

O‘zbekiston Respublikasida ham tadbirkorlikni rivojlantirish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash, investitsiya muhitini yaxshilash bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu jarayonda biznes reja tuzish va uni professional darajada taqdim etish ko‘nikmalari alohida ahamiyatga ega bo‘lib, har bir bo‘lajak tadbirkor va mutaxassis ushbu bilimlarga ega bo‘lishi zarur. Shuningdek, zamonaviy raqamli texnologiyalar biznes rejalashtirish jarayonini sezilarli darajada o‘zgartirmoqda. Bugungi kunda bozorni tahlil qilish, moliyaviy prognozlar tuzish va taqdimot tayyorlash jarayonlarida sun‘iy intellekt, maxsus dasturiy vositalar va onlayn platformalardan keng foydalanilmoqda. Bu esa biznes reja sifatini oshirish bilan birga, uning aniqligi va ishonchliligini ham ta‘minlaydi. Masalan, zamonaviy taqdimot vositalari sifatida Microsoft PowerPoint, Canva va Google Slides kabi platformalar biznes g‘oyalarni vizual va tushunarli tarzda ifodalash imkonini bermoqda. Bu esa investorlar e‘tiborini jalb qilish va biznes loyihaning muvaffaqiyatini ta‘minlashda muhim rol o‘ynaydi. Mazkur maqolada biznes reja tushunchasi, uning tuzilishi, ishlab chiqish bosqichlari hamda uni samarali taqdim etish usullari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy iqtisodiy sharoitda biznes rejaning ahamiyati va uning tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishdagi o‘rni yoritib beriladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI **Biznes reja tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati** Biznes reja zamonaviy iqtisodiyotda tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish va boshqarishning asosiy hujjati hisoblanadi. U korxonalar yoki startapning kelajakdagi faoliyatini oldindan prognoz qilish, resurslardan samarali foydalanish hamda aniq maqsadlarga erishish yo‘llarini belgilab beruvchi strategik reja sifatida qaraladi. Iqtisodiy jihatdan biznes reja quyidagi asosiy funksiyalarni bajaradi: rejalashtirish funksiyasi (maqsad va vazifalarni belgilash); tahlil qilish funksiyasi

(bozor va raqobatchilarni o'rganish); moliyaviy prognozlash funksiyasi (daromad va xarajatlarni hisoblash); boshqaruv funksiyasi (qaror qabul qilishni yengillashtirish); investitsiya jalb qilish funksiyasi. Shu sababli biznes reja har qanday iqtisodiy faoliyatning "yo'l xaritasi" sifatida xizmat qiladi.

Biznes reja odatda quyidagi tizimli bo'limlardan iborat bo'ladi: Bu bo'lim biznes loyihaing eng muhim qismini qisqa va aniq shaklda ifodalaydi. Investorlar birinchi navbatda shu qismni o'qiydi.

Biznes g'oya tavsifi. Bu yerda tadbirkorlik g'oyasi, mahsulot yoki xizmat turi, uning innovatsion jihatlari yoritiladi. Bozor tahlili Bozor tahlili biznes rejaning eng muhim qismlaridan biridir. Unda: iste'molchilar segmenti; talab va taklif; raqobatchilar;

bozor tendensiyalari o'rganiladi. Marketing bo'limida mahsulotni sotish, reklama qilish va mijozlarni jalb etish strategiyasi belgilanadi: narx siyosati; reklama kanallari; sotuv usullari; brending strategiyasi. Bu bo'limda mahsulot ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish jarayoni batafsil yoritiladi: texnologik jarayon; zarur resurslar; jihozlar; ishchi kuchi. Korxonada boshqaruv tizimi, xodimlar vazifalari va bo'limlar tuzilmasi ko'rsatiladi.

Moliyaviy reja biznesning yuragi hisoblanadi. Unda: boshlang'ich kapital; daromad prognozi; xarajatlari; foyda; rentabellik hisoblanadi.

Har bir biznesda xavf omillari mavjud:

bozor o'zgarishi;
raqobat kuchayishi;
moliyaviy yo'qotishlar;
texnik muammolar.

Biznes reja ishlab chiqish bosqichlari Biznes reja yaratish bir nechta bosqichlardan iborat: 1-bosqich: G'oyani shakllantirish Tadbirkor biznes g'oyani aniqlaydi va uning dolzarbligini baholaydi.

2-bosqich: Bozorni o'rganish Mahsulotga bo'lgan talab, mijozlar ehtiyoji va raqobatchilar tahlil qilinadi.

3-bosqich: Strategiyani ishlab chiqish Biznes qanday yo'l bilan rivojlanishi aniqlanadi.

4-bosqich: Moliyaviy hisob-kitob Daromad va xarajatlari prognoz qilinadi.

5-bosqich: Yakuniy biznes reja tayyorlash

Barcha bo'limlar birlashtirilib, to'liq hujjat shakllantiriladi. Biznes rejaning iqtisodiy va amaliy ahamiyati. Biznes reja tadbirkorlik faoliyatida muhim rol o'ynaydi: **Iqtisodiy ahamiyati:** resurslardan samarali foydalanish; investitsiya jalb qilish; foyda olishni rejalashtirish; risklarni kamaytirish.

Biznes taqdimot (presentation) va uning ahamiyati. Biznes reja faqat yozma hujjat emas, balki uni samarali taqdim etish ham muhim hisoblanadi. Chunki investorlar va hamkorlar ko'pincha qarorni taqdimot asosida qabul qiladi.

Taqdimotning asosiy maqsadi: biznes g‘oyani tushunarli yetkazish; investorlarni ishontirish; moliyaviy qo‘llab-quvvatlash olish. Taqdimot odatda quyidagi tuzilishga ega: muammo va yechim;

biznes modeli; bozor imkoniyati; moliyaviy natijalar; jamoa; xulosa.

XULOSA VA TAKLIFLAR Xulosa qilib aytganda, biznes reja zamonaviy tadbirkorlik faoliyatining eng muhim strategik hujjatlaridan biri bo‘lib, u har qanday iqtisodiy loyihaning muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta‘minlovchi asosiy yo‘l xaritasi hisoblanadi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida raqobatning kuchayishi, resurslardan samarali foydalanish zarurati hamda investitsiya jalb qilish jarayonining murakkablashuvi biznes rejaning ahamiyatini yanada oshirmoqda.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, puxta ishlab chiqilgan biznes reja tadbirkorga o‘z faoliyatini aniq maqsadlar asosida tashkil etish, bozor imkoniyatlarini to‘g‘ri baholash, moliyaviy oqimlarni rejalashtirish hamda yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan risklarni oldindan aniqlash va ularni kamaytirish imkonini beradi. Shu jihatdan biznes reja nafaqat iqtisodiy hujjat, balki boshqaruv qarorlarini qabul qilishda asosiy ilmiy-amaliy instrument sifatida ham xizmat qiladi. Shuningdek, biznes rejaning samarali tuzilishi korxonaga yoki startapning barqaror rivojlanishiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Ayniqsa, kichik va o‘rta biznes subyektlari uchun biznes reja resurslarni to‘g‘ri taqsimlash, investitsion jozibadorlikni oshirish hamda raqobatbardosh mahsulot va xizmatlarni yaratishda muhim rol o‘ynaydi. To‘liq va aniq hisob-kitoblarga asoslangan biznes reja investorlar va moliyaviy tashkilotlarning ishonchini oshiradi.

Bundan tashqari, biznes rejaning muvaffaqiyati uning faqat yozma shaklda mavjudligiga emas, balki uni to‘g‘ri va professional tarzda taqdim etilishiga ham bog‘liqdir. Samarali taqdimot investorlar e‘tiborini jalb qilish, biznes g‘oyaning afzalliklarini aniq ko‘rsatish hamda moliyaviy qo‘llab-quvvatlashni olishda hal qiluvchi ahamiyatga ega hisoblanadi. Shu sababli zamonaviy raqamli taqdimot vositalaridan foydalanish bugungi kun talabiga aylangan. Hozirgi kunda Microsoft PowerPoint, Canva va Google Slides kabi platformalar biznes g‘oyalarni vizual, tushunarli va jozibador shaklda taqdim etish imkonini bermoqda. Bu esa biznes rejaning samaradorligini oshirib, uning muvaffaqiyatli amalga oshish ehtimolini kuchaytiradi.

Umuman olganda, biznes reja har qanday tadbirkorlik faoliyatining asosi bo‘lib, u iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash, innovatsion g‘oyalarni amalga oshirish va yangi ish o‘rinlarini yaratishda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli kelajakda raqobatbardosh iqtisodiyotni shakllantirish uchun biznes reja tuzish va uni samarali taqdim etish ko‘nikmalarini rivojlantirish dolzarb vazifalardan biri bo‘lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi bo‘yicha o‘quv qo‘llanmalar.
2. O‘zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi.

3. Sanoat xavfsizligi bo'yicha normativ hujjatlar.
4. Pedagogik texnologiyalar asoslari.
5. International Safety Standards (ILO materiallari).
6. Faxriddin B., No'monbek A. ABS SISTEMASI BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNING TORMOZ SAMARADORLIGINI MATEMATIK NAZARIY TAHLILI //International journal of scientific researchers (IJSR) INDEXING. – 2024. – T. 4. – №. 1. – C. 333-337.
7. 7.Qurbonazarov S. et al. ANALYSIS OF THE FUNDAMENTALS OF MATHEMATICAL MODELING OF WHEEL MOVEMENT ON THE ROAD SURFACE OF CARS EQUIPPED WITH ABS //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2024. – T. 4. – №. 8. – C. 45-50.
8. 8.Xuzriddinovich B. F. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILNI TORMOZ PAYTIDA O 'ZO 'ZIDAN VA MAJBURIY TEBRANISHLARINI TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA'SIRINI TAHLIL QILISH //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2024. – T. 47. – №. 4. – C. 81-87.
9. Xusinovich T. J., Ro'zibayevich M. N. M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O 'RGANISH.
10. Karshiev F. U., Abduqahorov N. ABS BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLAR TORMOZ TIZIMLARINING USTIVORLIGI //Academic research in educational sciences. – 2024. – T. 5. – №. 5. – C. 787-791.
11. Каршиев Фахридин Умарович, Н.Абдуқаҳоров ИЗУЧЕНИЕ МИКРОСТРУКТУРЫ СТАЛИ В МАТЕРИАЛОВЕДЕНИИ//https://www.iupr.ru/6-121-2024/https://www.iupr.ru/files/ugd/b06fdc_15c4798c874a4ddab326a52bd3af34ea.pdf?index=true
11. Xusinovich T. J., Ro'zibayevich M. N. M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O 'RGANISH.
12. Farxadjonovna, Bekimbetova Elmira, and Abduqahorov No'monbek. "STARTING ENGINES AT LOW TEMPERATURES." Multidisciplinary Journal of Science and Technology 5.2 (2025): 83-87.
13. Xusinovich, Turdaliyev Jonibek, and Mo'minov Nurali Ro'zibayevich. "M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O 'RGANISH."
14. В. Я. Бочкарев. Новые технологии и средства измерений, методы организации водоучета на оросительных системах. Новочеркасск, 2012, 227 с
15. 16. В.А. Втюрин. Автоматизированные системы управления технологическими процессами. Основы АСУТП. Санкт-Петербург 2006, 154 с.

- 16.17. Рачков М.Ю. Технические средства автоматизации.- Москва: МГИУ, 2006,- 347 с. 9. Vohidov A.X. Abdullaeva D.A. Avtomatikaning texnik vositalari. T..TIMI, 2011.180 b.
17. Xuzriddinovich B. F. et al. SURXONDARYO VILOYATIDAGI TABIIY-IQLIM SHAROITLARIDA AVTOMOBILLARNING ISH SHAROITLARINI TASNIFLASH //Tadqiqotlar. – 2025. – T. 63. – №. 2. – С. 26-32.
18. Abduqahorov N., Turdialiyev J., Mo‘minov N. M1 VEHICLES IN DIFFERENT ENVIRONMENTS ANALYSIS AND PARAMETERS OF BRAKING LEARN //Journal of science-innovative research in Uzbekistan. – 2024. – T. 4. – №. 4. – С. 377-386.
19. Абдуқаҳоров Н., Турдиалиев Ж., Мўминов Н. АВТОМОБИЛИ М1 В РАЗНЫХ УСЛОВИЯХ АНАЛИЗ И ПАРАМЕТРЫ ТОРМОЖЕНИЯ УЧИТЬСЯ //Журнал научно-инновационных исследований в Узбекистане. – 2024. – Т. 2. – №. 4. – С. 377-386.
20. Oybek o‘g A. N. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILLARDA TORMOZLASH JARAYONIDAGI TEBRANISHLAR VA ULARNING TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA’SIRI //PEDAGOGS. – 2025. – T. 92. – №. 1. – С. 127-132.
21. Bakhramov F., Abduqahorov N., Tilavkobilova D. Analysis of the braking path of cars equipped with ABS in different environments //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – №. 1. – С. 020052.
22. Karshiev F. U., Abduqahorov N. ABC BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLAR TORMOZ TIZIMLARINING USTIVORLIGI //Экономика и социум. – 2024. – №. 6-1 (121). – С. 334-337.
23. O‘G‘Li A. A. U., Raxmatovich K. M., Shoykulovich A. O. UZUN QOZIQLI BARABANNI PAXTA TARKIBIDAN OG ‘IR ARALASHMALARNI AJRATISHGA TA’SIRINI NAZARIY O ‘RGANISH NATIJALARI //Механика и технология. – 2025. – Т. 1. – №. 18. – С. 133-139.
24. Raxmatovich K. M. URUG ‘TOZALASH MASHINASINING MAQBUL PARAMETRLARINI ANIQLASH //Механика и технология. – 2024. – №. 2 (9) Спецвыпуск. – С. 79-86.
25. Astanakulov K. D. et al. The separation of light impurities of safflower seeds in the cyclone of the grain cleaning machine //IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. – IOP Publishing, 2020. – T. 614. – №. 1. – С. 012141.
26. Karimov M. R. et al. Safflower seed cleaning machine and determining the rotational speed of its supplying roller //IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. – IOP Publishing, 2021. – T. 868. – №. 1. – С. 012050.
27. O‘G‘Li A. A. U., Raxmatovich K. M., Shoykulovich A. O. UZUN QOZIQLI BARABANNI PAXTA TARKIBIDAN OG ‘IR ARALASHMALARNI

- AJRATISHGA TA'SIRINI NAZARIY O'RGANISH NATIJALARI //Механика и технология. – 2025. – Т. 1. – №. 18. – С. 133-139.
- 28.Рахматович К. М. URUG 'TOZALASH MASHINASINING MAQBUL PARAMETRLARINI ANIQLASH //Механика и технология. – 2024. – №. 2 (9) Спецвыпуск. – С. 79-86.
- 29.Astanakulov K. D. et al. The effect of safflower oil (*Carthamus Tinctorius L.*) and inositol supplementation on egg production.
- 30.Рахматович К. М. URUG 'TOZALASH MASHINASINING MAQBUL PARAMETRLARINI ANIQLASH //Механика и технология. – 2024. – №. 2 (9) Спецвыпуск. – С. 79-86.
- 31.Bazaluk O. et al. Improving energy efficiency of grain cleaning technology //Applied Sciences. – 2022. – Т. 12. – №. 10. – С. 5190.
- 32.Ishmuradov S. U., Abdumajidov R. B. Determination results of disc plough hang mechanism and support disc parameters //IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. – IOP Publishing, 2022. – Т. 1076. – №. 1. – С. 012039.
- 33.Nazirov R., Karimov M., Abduqahorov N. 5LP LINTERIDAGI CHIGIT ARALASHTIRGICHNI MODERNIZATSIYA QILISH BO 'YICHA BAJARILGAN ISHLARNING TAHLILI VA TADQIQOT YO 'NALISHLARINI BELGILASH //MUHANDISLIK VA IQTISODIYOT. – 2026. – Т. 4. – №. 3.
- 34.Abdixamidovoch A. S. et al. Problems Encountered in the Operation OF Automobile Cooling Systems AND Their Solutions //European Journal of Research Development and Sustainability. – Т. 6. – №. 12. – С. 5-7.
- 35.Oybek o'g A. N. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILLARDA TORMOZLASH JARAYONIDAGI TEBRANISHLAR VA ULARNING TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA'SIRI //PEDAGOGS. – 2025. – Т. 92. – №. 1. – С. 127-132.